

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЦЕНТР ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я МОЗ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ НАУК ВИЩОЇ ШКОЛИ УКРАЇНИ
БАТУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ШОТА РУСТАВЕЛІ (ГРУЗІЯ)
РИЗЬКИЙ ПІВНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ЛАТВІЯ)
БАЛТІЙСЬКА МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ (ЛАТВІЯ)
WORLD ASSOCIATION FOR POSITIVE AND TRANSCULTURAL PSYCHOTHERAPY
(НІМЕЧЧИНА)
DARE INNOVATIONS (УГОРЩИНА)
КАГУЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА ПЕТРИЧЕЙКА
ХАЩІДЕУ (МОЛДОВА)
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ОСТРОГРАДСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»
ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ ІМЕНІ Г. С. КОСТЮКА НАПН УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА
ЦЕНТР УКРАЇНСЬКО-ЄВРОПЕЙСЬКОГО НАУКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

III МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ

«СУЧАСНІ НАПРЯМИ ЗМІН В УПРАВЛІННІ ОХОРОНОЮ ЗДОРОВ'Я: МОДЕРНІЗАЦІЯ, ЯКІСТЬ, ПСИХОЛОГІЯ ТА КОМУНІКАЦІЯ»

*28 травня 2026 року
м. Одеса, Україна*

Львів – Торунь
Liha-Pres
2026

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Шнайдер Станіслав Аркадійович – в.о. ректора Одеського національного медичного університету; доктор медичних наук, професор, член-кореспондент НАМН України, заслужений діяч науки і техніки України;
Запорожан Валерій Миколайович – голова Вченої Ради Одеського національного медичного університету, доктор медичних наук, професор, академік НАМН України;
Орабіна Тетяна Миколаївна – заступник генерального директора Центру громадського здоров'я МОЗ України, асистент кафедри менеджменту охорони здоров'я Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, PhD;
Марічерета Валерія Геннадіївна – перший проректор Одеського національного медичного університету, голова групи експертів МОЗ за напрямом «Акушерство та гінекологія» – експерт-консультант Міністра охорони здоров'я України, доктор медичних наук, професор, академік НАМН вищої освіти України;
Дідманідзе Ібраїм – керівник Центру мов та інформаційних технологій факультету освіти Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Грузія);
Дьякон Роман – президент правління Ризького північного університету, доктор технічних наук, професор, академік (Латвія);
Волков Владислав – ректор Балтійської міжнародної академії, доктор суспільних наук, доцент (Латвія);
Марошевельді Дора – засновниця та генеральна директорка DARE Innovations;
Врабіє Сільвія – кафедра історії та теорії освіти факультету гуманітарних та педагогічних наук Державного університету «Богдан Петричейку Хашидеу», доктор психологічних наук (Молдова);
Борці Вікторія Ігорівна – професор кафедри менеджменту охорони здоров'я та психології Одеського національного медичного університету, доктор економічних наук, професор;
Наконечний Олександр Григорович – президент Академії наук вищої школи України, доктор фізико-математичних наук, професор, академік Національної академії наук України;
Труніна Ірина Михайлівна – завідувач кафедри менеджменту і маркетингу Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського, доктор економічних наук, професор;
Векшовець Тетяна Андріївна – професор кафедри менеджменту охорони здоров'я Національного медичного університету імені О. О. Богомольця, директор ННЦ «Бізнес-школа НМУ імені О. О. Богомольця», доктор медичних наук, професор;
Рудінська Олена Володимирівна – завідувач кафедри менеджменту охорони здоров'я та психології Одеського національного медичного університету, кандидат економічних наук, доцент;
Храпкіна Валентина Валентинівна – професор кафедри менеджменту, маркетингу та підприємництва Національного університету «Кієво-Могилянська академія», доктор економічних наук, професор;
Бабієнко Володимир Володимирович – завідувач кафедри гігієни, медичної екології та громадського здоров'я Одеського національного медичного університету, доктор медичних наук, професор;
Опря Євген Васильович – завідувач кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії Одеського національного медичного університету, доктор медичних наук, професор;
Литвиненко Ольга Дмитрівна – професор кафедри менеджменту охорони здоров'я та психології Одеського національного медичного університету, доктор психологічних наук, професор;
Сердюк Людмила Захарівна – головний науковий співробітник лабораторії психології особистості імені П. Р. Чапачи Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, доктор психологічних наук, професор;
Халік Олена Олександрівна – завідувач кафедри психології Університету Короля Данила, кандидат психологічних наук, доцент;
Кусик Наталія Львівна – начальник навчально-методичного відділу, доцент кафедри менеджменту охорони здоров'я та психології Одеського національного медичного університету, кандидат економічних наук, доцент.

С 91 **Сучасні напрями змін в управлінні охороною здоров'я: модернізація, якість, психологія та комунікація:** Міжнародна наукова конференція. За заг. ред. проф. В. Г. Марічерета, 28 травня 2026 року, м. Одеса. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2026. 452 с.
ISBN 978-966-397-640-2

До збірника матеріалів конференції увійшли тези доповідей, які стали предметом обговорення учасників Міжнародної наукової конференції «Сучасні напрями змін в управлінні охороною здоров'я: модернізація, якість, комунікація» у м. Одесі 31 травня 2024 року у Одеському національному медичному університеті.
Збірник зібраний науковими фахівцями Одеського національного медичного університету і розрахований на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти.

УДК 351.77-048.35(062.552)

© Одеський національний медичний університет, 2026
ISBN 978-966-397-640-2 © Українсько-польське наукове видавництво «Liha-Pres», 2026

Порушення харчування дітей в умовах воєнного стану як проблема громадського здоров'я Рожнова Анастасія Михайлівна, Стоянова Альона Петрівна	256
Розлади харчової поведінки як проблема громадського здоров'я Стогніско Єлизавета Станіславівна, Рожнова Анастасія Михайлівна	258
Використання комбінації консервативних методів фізичної терапії у дітей шкільного віку зі сколіозом Ткач Олег Федорович	261
Ефективність механізмів реалізації політики ВООЗ «Здоров'я для всіх» у системі громадського здоров'я України Шанигін Антон Вікторович	265
Профілактика природно-осередкових захворювань в системі громадського здоров'я Шевчук Тетяна Ігорівна, Хлестова Світлана Святославівна, Горбатьок Світлана Михайлівна	269

СЕКЦІЯ 6. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА ТА КОМУНІКАЦІЯ В КРИЗОВИХ УМОВАХ ТА УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Теоретичні засади дослідження життєстійкості та тривоги у сучасній психології Литвиненко Ольга Дмитрівна, Меркулова Анна Валеріївна	273
Професійне вигорання медичних працівників в умовах війни та їх соціально-психологічна підтримка Миколайчук Ірина Павлівна	277
Гумор і креативність як взаємодоповнюючі ресурси психологічної адаптації до кризових подій у дорослих Халік Олена Олександрівна, Дружкова Ірина Сергіївна, Тихонов Євген Дмитрович	282
Книготерапія як інструмент формування та підтримки психічного здоров'я Александрова Вікторія Анатоліївна	285
Кризові стани особистості як предиктори агресивної та кримінальної поведінки Аркуша Лариса Ігорівна, Чернов Олександр Віталійович	290
Конфлікт професійних та освітніх пріоритетів: аналіз академічної етики працюючих студентів у кризових умовах Власик Любов Йосипівна, Гарасим Анна Андріївна	294

СЕКЦІЯ 6. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА ТА КОМУНІКАЦІЯ В КРИЗОВИХ УМОВАХ ТА УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-640-2-73>

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ ТА ТРИВОГИ У СУЧАСНІЙ ПСИХОЛОГІЇ

Литвиненко Ольга Дмитрівна

*доктор психологічних наук,
професор кафедри менеджменту охорони здоров'я та психології
Одеський національний медичний університет
м. Одеса, Україна*

Меркулова Анна Валеріївна

*здобувачка вищої освіти
Одеський національний медичний університет
м. Одеса, Україна*

Сучасні суспільні трансформації, нестабільність соціально-економічних умов, інформаційне перенавантаження, наслідки глобальних криз та воєнних подій актуалізують проблему збереження психічного здоров'я особистості. В умовах постійного стресового впливу особливого значення набувають психологічні ресурси, що забезпечують здатність людини ефективно адаптуватися до складних життєвих обставин, підтримувати емоційну рівновагу та конструктивно долати труднощі. Одним із таких ресурсів є життєстійкість, яка розглядається як важливий чинник психологічного благополуччя та стресостійкості особистості.

Водночас одним із найбільш поширених психоемоційних станів сучасної людини є тривога. Вона виникає як реакція на невизначеність, небезпеку чи внутрішній конфлікт і може проявлятися як ситуативний емоційний стан або як стійка особистісна характеристика. Підвищений рівень тривожності негативно впливає на когнітивну діяльність, міжособистісні взаємини, професійну ефективність та загальний стан психічного здоров'я.

У сучасній психології проблема співвідношення життєстійкості та тривоги набуває особливої актуальності, оскільки життєстійкість розглядається як один із провідних механізмів подолання тривожних переживань і збереження внутрішньої стабільності особистості. Теоретичне осмислення цих феноменів є важливим підґрунтям для подальших емпіричних досліджень та розробки психокорекційних програм.

Поняття життєстійкості активно розробляється у межах гуманістичної, екзистенційної та позитивної психології. Найбільш ґрунтовно концепцію життєстійкості розробив американський психолог С. Мадді, який визначає її як систему переконань і особистісних характеристик, що дозволяють людині ефективно долати стресові ситуації та зберігати психологічну стабільність. Науковець розглядав життєстійкість як інтегральну характеристику особистості, яка сприяє трансформації складних життєвих подій у можливості для особистісного розвитку.

Згідно з концепцією С. Мадді, життєстійкість включає три основні компоненти: залученість, контроль та прийняття ризику. Залученість відображає прагнення особистості активно взаємодіяти зі світом та брати участь у життєвих процесах. Контроль характеризує переконання людини у власній здатності впливати на події власного життя. Прийняття ризику передбачає готовність сприймати зміни та новий досвід як умову розвитку, навіть за відсутності гарантій успіху [3].

Українські дослідники, зокрема Чиханцова О.А. також приділяють значну увагу проблемі життєстійкості, аналізуючи її як чинник психологічної адаптації в умовах соціальної нестабільності та кризових подій. Особливого значення це питання набуває в умовах воєнного стану, коли життєстійкість виступає одним із провідних механізмів збереження психічного здоров'я та емоційної рівноваги особистості [5].

Проблема тривоги є однією з центральних у психологічній науці. Різні теоретичні підходи по-різному трактують природу цього феномена, однак більшість дослідників розглядають тривогу як емоційний стан, пов'язаний із переживанням невизначеності, загрози або очікування небезпеки.

Автор Іванова Т. В. досліджуючи тривогу як психологічний феномен зауважує, що концептуальне розрізнення тривоги як динамічного стану та властивості особистості, або особистісної диспозиції, підкреслює процесуальність феномену тривоги. Цей стан логічно розглядати як послідовність когнітивних, афективних і поведінкових реакцій, що актуалізуються в результаті впливу на людину різних форм стресових чинників [1]. При цьому стресові подразники можуть мати як зовнішній характер, так і бути зумовленими деякими внутрішніми чинниками, що

інтерпретується суб'єктом як небезпечні або загрозові. Когнітивна оцінка небезпеки, таким чином, актуалізує стан тривоги або зростання рівня інтенсивності цього стану. Таким чином, стан тривоги можна включити в структуру загального процесу тривоги, який складається з таких компонентів, що розгортаються у певному часовому проміжку: стрес – сприйняття загрози – стан тривоги [2].

Іванова Т.В. також, зауважує, що значний внесок у вивчення тривоги зробив Зигмунд Фрейд, який розглядав її як сигнал внутрішнього конфлікту між несвідомими потягами та соціальними нормами. У психоаналітичному підході тривога виконує захисну функцію, попереджаючи особистість про можливу психологічну небезпеку [2].

А. Адлер у своїй індивідуальній теорії особистості розглядав тривогу як симптом неврозу, а останній розумів досить широко – як діагностично неоднозначний термін, що охоплює численні поведінкові порушення [1]. Хворі на невроз – це люди, які вибрали неправильний стиль життя внаслідок того, що у ранньому дитинстві вони або перенесли фізичні страждання, або їх надмірно опікали, або відкидали та ігнорували. За таких умов у дітей формується надмірна тривожність, вони не відчують себе у безпеці, внаслідок чого розвивають стратегію психологічного захисту з метою знешкодити почуття неповноцінності. Таким чином, Адлер уважав переживання тривоги ознакою невротичного розвитку, постійного переживання почуття загрози самооцінці, відчуття невпевненості та підвищеної чутливості до небезпеки різного рівня [2].

У сучасній психології тривога розглядається як багатовимірний феномен, що включає емоційний, когнітивний, поведінковий та фізіологічний компоненти. Підвищений рівень тривожності може супроводжуватися емоційним напруженням, негативними очікуваннями, труднощами концентрації уваги, соматичними проявами та зниженням адаптаційних можливостей особистості [2].

У науковій статті Мущерової К. життєстійкість і тривога розглядаються як взаємопов'язані феномени. Більшість наукових праць підтверджує наявність оберненого зв'язку між рівнем життєстійкості та проявами тривожності. Особи з високим рівнем життєстійкості зазвичай демонструють кращу емоційну регуляцію, вищий рівень самоконтролю та більш адаптивні стратегії подолання стресу [4].

Життєстійкість сприяє формуванню позитивного ставлення до труднощів, підвищує здатність особистості зберігати психологічну стабільність у кризових ситуаціях та знижує інтенсивність тривожних переживань. Натомість низький рівень життєстійкості часто

супроводжується підвищеною вразливістю до стресу, емоційною нестабільністю та схильністю до розвитку тривожних станів.

Особливого значення дослідження взаємозв'язку життєстійкості та тривоги набуває у контексті сучасних суспільних викликів. Тривале перебування в умовах небезпеки, невизначеності та емоційного напруження підвищує потребу у розвитку психологічних ресурсів особистості, здатних забезпечити ефективну адаптацію та підтримку психічного здоров'я.

Отже, життєстійкість і тривога є важливими психологічними феноменами, що суттєво впливають на психоемоційний стан та адаптаційні можливості особистості. Життєстійкість виступає інтегральною характеристикою, яка забезпечує здатність людини ефективно долати труднощі, зберігати внутрішню стабільність та підтримувати психологічне благополуччя. Тривога, у свою чергу, є природною емоційною реакцією на ситуації невизначеності та загрози, однак її надмірний рівень може негативно позначатися на психічному здоров'ї особистості.

Література:

1. Іванова Т. В. Підходи до вивчення феномена тривоги. Міжнародні чеппанівські психолого-педагогічні читання. *Психологія XXI століття: досягнення і перспективи*. 2017. Т.21. С. 170–181. <https://chelpanov.eeipsy.org/index.php/eeip/article/view/268>
2. Іванова Т. В. Тривога як психологічний феномен. *Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки*. 2020. № 6. С. 72–78. DOI <https://doi.org/10.30970/2522-1876-2020-6-11>
3. Кравчук С. Л. Особливості життєстійкості як фактора психологічної пружності особистості юнацького віку в умовах воєнного конфлікту. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2018. № 1. С. 99-105. <https://pj.journal.kspu.edu/index.php/pj/article/view/289>
4. Мущерова К. Психологічні особливості взаємозв'язку життєстійкості та тривожності. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Психологія*, №1(15), 2022. 30–35. [https://doi.org/10.17721/BSP.2022.1\(15\).5](https://doi.org/10.17721/BSP.2022.1(15).5)
5. Чиханцова О. А. Модель життєстійкості особистості. *Актуальні проблеми психології*. 2018. № 17. С. 142–150. <http://appspsychology.org.ua/data/jrn/v5/i17/17.pdf>